

Udskriftsdato: 23. december 2025

VEJ nr 10265 af 19/12/2025 (Gældende)

AT-vejledning om unges arbejde, elevers praktiske øvelser samt gravide og ammendes arbejde

Ministerium: Beskæftigelsesministeriet

Journalnummer: Beskæftigelsesmin.,
Arbejdstilsynet, j.nr. 2025-149904

AT-vejledning om unges arbejde, elevers praktiske øvelser samt gravide og ammendes arbejde

Gældende fra 1. januar 2026

Om vejledningen

Denne vejledning oplyser om fortolkning af udvalgte arbejdsmiljøregler ift. udvalgte grupper af ansatte og for elever, lærlinge og studerende på uddannelsessteder m.fl.

Unges arbejde handler om unge under 18 år, der udfører arbejde for en arbejdsgiver. Elevers praktiske øvelser handler om studerende, elever og lærlinge, der på uddannelsessteder udfører praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter. Gravide og ammendes arbejde handler om foranstaltninger for at sikre gravide og ammende i deres arbejde.

Vejledningen gennemgår ikke alle arbejdsmiljøregler, der regulerer områderne, men vejleder alene om de regler, hvor det er vurderet, at der kan være behov for at forklare, hvordan Arbejdstilsynet fortolker reglerne eller om Arbejdstilsynets administrative praksis i forhold til reglerne.

AT-vejledningens angivelser om administrativ praksis er udtryk for, at Arbejdstilsynet har vurderet, at den omtalte fremgangsmåde og det omtalte niveau m.v. er i overensstemmelse med reglerne. Det udelukker ikke, at andre fremgangsmåder, niveauer, vurderinger m.v. kan være i overensstemmelse med reglerne, eller at andre faktorer kan inddrages i et skøn. Det vil afhænge af en konkret vurdering i den konkrete situation.

Vejledningen indeholder fortolkning af arbejdsmiljøregler og beskrivelse af administrativ praksis for følgende områder:

- Unges arbejde
- Elevers brug af stoffer og materialer
- Elevers brug af biologiske agenser
- Gravide og ammende

Hvis man har brug for et samlet overblik over reglerne på områderne, skal man orientere sig i de relevante love og bekendtgørelser.

Unges arbejde er primært reguleret i lov om arbejdsmiljø og bekendtgørelse om unges arbejde.

Arbejdsforhold for elevers, lærlinges og studerendes praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter på uddannelsessteder er primært reguleret i lov om arbejdsmiljø og følgende bekendtgørelser:

- Bekendtgørelse om arbejde med stoffer og materialer (kemiske agenser)
- Bekendtgørelse om biologiske agenser og arbejdsmiljø
- Bekendtgørelse om genteknologi og arbejdsmiljø

Gravide og ammendes arbejdsmiljø er primært reguleret i lov om arbejdsmiljø og bekendtgørelse om arbejdets udførelse.

Vejledningens målgruppe

De udvalgte grupper af ansatte er omfattet af reglerne, uanset ansættelsesforholdets karakter og varighed. Reglerne gælder således også for fx projektansatte, vikarer og andre med løsere tilknytning til virksomheden. Elever, lærlinge og studerende på uddannelsessteder er omfattet af lov om arbejdsmiljø § 2, stk. 3, såfremt de udfører praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter.

Målgruppen for vejledningen er primært arbejdsgivere og uddannelsessteder, hvor elever, lærlinge og studerende udfører praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter, fordi det er arbejdsgiveren og uddannelsesstedet, der ifølge lovgivningen har den primære pligt til at sikre, at arbejdet er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt og i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen, men også arbejdsledere, arbejdsmiljøorganisationen og andre ansatte, der arbejder med arbejdsmiljø, er relevante målgrupper.

Indholdsfortegnelse

1. Unges arbejde
 - 1.1. Arbejde i private husholdninger og i familievirksomheder
 - 1.2. Lejlighedsvist eller kortvarigt arbejde
 - 1.3. Effektivt tilsyn
 - 1.4. Hurtig og effektiv hjælp
 - 1.5. Risiko for psykisk eller fysisk vold
 - 1.6. Lettere arbejde
 - 1.7. Fysisk belastende arbejde
 - 1.8. Risikovurdering ved arbejde med tekniske hjælpemidler, anlæg og arbejdsprocesser
 - 1.9. Risikovurdering ved arbejde med stoffer og materialer
 - 1.10. Lignende opgaver
2. Elevers, lærlinges og studerendes praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter på uddannelsessteder
 - 2.1. Område
 - 2.2. Elevers praktiske øvelser med stoffer og materialer
 - 2.3. Elevers praktiske øvelser med biologiske agenser
3. Gravide og ammende
 - 3.1. Risikovurdering ved graviditet eller amning

- 3.2. Vurdering af påvirkninger
- 3.3. Foranstaltninger
- 3.4. Pligt til at begrænse natarbejde for gravide
- 3.5. Opbevaring og revision af risikovurdering
- 3.6. Pligt til at sikre mod påvirkninger, der kan indebære en fare for graviditeten eller amningen

Kapitel 1 – Unges arbejde

1.1. Arbejde i private husholdninger og i familievirksomheder

Reglerne om arbejde i private husholdninger og i familievirksomheder fremgår af bekendtgørelse om unges arbejde, hvor der gælder følgende:

”Bekendtgørelsen omfatter beskæftigelse af unge under 18 år ved arbejde for en arbejdsgiver, jf. lov om arbejdsmiljø § 59, herunder arbejde i arbejdsgiverens private husholdning og arbejde i familievirksomheder, dvs. arbejde, der udelukkende udføres af de medlemmer af arbejdsgiverens familie, som hører til husstanden. ”

Hjemmel: Bekendtgørelse om unges arbejde, § 1

1.1.1. Definitioner

Arbejde i arbejdsgiverens private husholdning og i familievirksomheder er som udgangspunkt omfattet af bekendtgørelse om unges arbejde.

Ved *arbejde i arbejdsgiverens private husholdning* forstås arbejde, som skal tilgodese familiens daglige behov i hus og have, såsom opvask, havearbejde eller pasning af smådyr.

1.2. Lejlighedsvist eller kortvarigt arbejde

Reglerne om lejlighedsvist eller kortvarigt arbejde, der udføres i arbejdsgiverens private husholdning, eller arbejde i familievirksomheder, fremgår af bekendtgørelse om unges arbejde, hvor der gælder følgende:

”Bekendtgørelsen finder ikke anvendelse på lejlighedsvist eller kortvarigt arbejde, der udføres i arbejdsgiverens private husholdning, eller arbejde i familievirksomheder, når dette arbejde hverken er skadeligt eller farligt for de unge. Det skal gennem grundig oplæring og effektivt tilsyn sikres, at arbejdet udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. ”

Hjemmel: Bekendtgørelse om unges arbejde, § 2

1.2.1. Definition

Ved *lejlighedsvist eller kortvarigt arbejde* forstås, at der ikke må være tale om fast arbejde, og at arbejde, der ikke er omfattet af bekendtgørelsen, skal være midlertidig eller kun ske en gang imellem.

1.3. Effektivt tilsyn

Reglerne om effektivt tilsyn af unge under 18 års arbejde fremgår af bekendtgørelse om unges arbejde, hvor der gælder følgende:

”Arbejdet skal udføres under effektivt tilsyn af en person, der er fyldt 18 år og har fornøden indsigt i arbejdets art. Tilsynet skal tilpasses arbejdets art.”

Hjemmel: Bekendtgørelse om unges arbejde, § 6, stk. 3

1.3.1. Definition

For vurdering af *effektivt tilsyn* henvises til AT-vejledning om systematisk arbejdsmiljøarbejde, herunder samarbejde om arbejdsmiljø kapitel 2.

1.4. Hurtig og effektiv hjælp

Reglerne om hurtig og effektiv hjælp ved unge under 18 års arbejde fremgår af bekendtgørelse om unges arbejde, hvor der gælder følgende:

”Ved beskæftigelse af unge under 18 år skal de unge have mulighed for at få hurtig og effektiv hjælp, herunder ved brug af tekniske hjælpemidler, af en person, der er fyldt 18 år og har fornøden indsigt i arbejdets art.”

Hjemmel: Bekendtgørelse om unges arbejde, § 8, stk. 1

1.4.1. Definitioner

Ved *hurtig* forstås inden for rimelig tid i forhold til arbejdets karakter, så udfordringen kan løses umiddelbart efter, den er opstået.

Ved *effektiv hjælp* forstås hjælp, der fjerner de udfordringer, som den unge befinder sig i. Alt efter den konkrete situation kan hjælpen både være fysisk eller fjernhjælp i form af eksempelvis et telefonopkald.

Arbejdsgiveren skal foretage en konkret vurdering af, hvilken hjælp der i den pågældende situation vurderes tilstrækkelig.

1.5. Risiko for psykisk eller fysisk vold

Reglerne om at unge under 18 år ikke må beskæftiges alene, når arbejdet indebærer risiko for psykisk eller fysisk vold, fremgår af bekendtgørelse om unges arbejde, hvor der gælder følgende:

”Ved arbejde, der indebærer risiko for psykisk eller fysisk vold, må unge under 18 år ikke beskæftiges, medmindre de arbejder sammen med en person, der er fyldt 18 år og har fornøden indsigt i arbejdets art, der er fysisk til stede.”

Hjemmel: Bekendtgørelse om unges arbejde, § 8, stk. 2

For definition af *psykisk eller fysisk vold* henvises til bekendtgørelse om psykisk arbejdsmiljø, kapitel 3.

1.5.1. Særligt vedrørende transport af varer

Det er Arbejdstilsynets administrative praksis, at det ved transport af varer, som fx visse former for medicin, konkret skal vurderes, om arbejdet er så farligt grundet en særlig risiko for vold, at unge under 18 år ikke må udføre det alene. I vurderingen skal der lægges vægt på, om varens værdi øger risikoen for overfald.

Hvis det primære formål med transporten er at bringe en vare ud til en kunde, må den unge gerne medbringe byttepenge og modtage betaling for varen, når blot der ikke er tale om væsentlige pengebeløb.

Der skal i hvert enkelt tilfælde ske en konkret vurdering af transportens farlighed, herunder vurdering af, hvor mange penge der medbringes, og om det er åbenlyst, at den unge har penge med sig.

1.6. Lettere arbejde

Reglerne om lettere arbejde for unge, som er fyldt 13 år, fremgår af bekendtgørelse om unges arbejde, hvor der gælder følgende:

”Unge, som er fyldt 13 år, må beskæftiges med de former for lettere arbejde, som er nævnt i bilag 1. Det er en forudsætning, at arbejdet ikke indebærer fare for de unges sikkerhed og sundhed.”

Hjemmel: Bekendtgørelse om unges arbejde, § 10

1.6.1. Definition

I dansk ret er *lettere arbejde* fortolket i overensstemmelse med Rådets direktiv 94/33/EF af 22. juni 1994 om beskyttelse af unge på arbejdspladsen som arbejde, der er enkelt, forudsigeligt og overskueligt for den unge, og hvor arbejdet ikke sker under højt arbejdstempo. Arbejdet må ikke være af sådan en art, at det går ud over deres skolegang.

1.7. Fysisk belastende arbejde

Reglerne om forbud mod visse typer af fysisk belastende arbejde, som unge under 18 år ikke må udføre, fremgår af bekendtgørelse om unges arbejde, hvor der gælder følgende:

”Unge må ikke udsættes for:

fysiske belastninger, der på kort eller langt sigt er skadelige for deres sundhed eller udvikling, og unødige fysiske belastninger.

Stk. 2. Uhensigtsmæssige arbejdsstillinger eller bevægelser skal undgås.”

Ved løft af tunge byrder, skal der tages særligt hensyn til den unges alder og fysik, og at løftet foretages tæt ved kroppen. Hvis byrden bæres over afstand, skal der ske en forholdsmæssig reduktion i byrdevægten.

Hvis unge manuelt udfører skub eller træk, skal der tages særligt hensyn til den unges alder og fysik, og det skal sikres, at den samlede belastning ikke udgør en sikkerheds- og sundhedsmæssig risiko. Arbejdet skal foregå således, at den kraft, der skal præsteres ved igangsætning eller transport, er lav.

Arbejde, der indebærer krav om kontinuerlig manuel håndtering, som er kraftbetonet eller af ensartet fysisk belastende karakter, skal begrænses til korte perioder, og der skal tages særligt hensyn til den unges alder og fysik.

1.8. Risikovurdering ved arbejde med tekniske hjælpemidler, anlæg eller arbejdsprocesser

Reglerne om arbejdsgiverens pligt til at foretage en risikovurdering af unges arbejde med tekniske hjælpemidler, anlæg eller arbejdsprocesser fremgår af bekendtgørelse om unges arbejde, hvor der gælder følgende:

”I vurderingen af, om den unge kan arbejde sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, skal følgende indgå:

De farlige egenskaber ved det tekniske hjælpemiddel, anlægget eller arbejdsprocessen, herunder overvejelser om utilgængeligheden af de bevægelige og bearbejdende dele under drift.

Omgivelserne ved arbejdets udførelse.

Ulykkesrisici ved beskæftigelse med og i omgivelserne ved de pågældende tekniske hjælpemidler, anlæg eller arbejdsprocesser.

Den unges erfaring og uddannelse.

Den unges evne til at kunne genkende og undgå risici på grund af utilstrækkelig opmærksomhed og bevidsthed om risici og sikkerhed.

Den unges fysiske og psykiske kapacitet til at betjene de pågældende tekniske hjælpemidler, anlæg eller arbejdsprocesser.

Forebyggende foranstaltninger, der er truffet eller skal træffes for at de pågældende tekniske hjælpemidler, anlæg eller arbejdsprocesser kan betjenes forsvarligt af den unge.

Stk. 3. Arbejdsgiveren skal sandsynliggøre, at der er foretaget en vurdering efter stk. 2. ”

Hjemmel: Bekendtgørelse om unges arbejde, § 14, stk. 2 og 3

1.8.1. Definitioner

Ved *farlige egenskaber* forstås de dele og elementer ved det tekniske hjælpemiddel, anlægget eller arbejdsprocessen, som er årsag til eller medvirkende til, at den unge kan komme til skade.

Ved *fysisk og psykisk kapacitet* forstås den unges kropsbygning, højde, styrke, robusthed og mentale modenhed, herunder den unges alder.

Ved *sandsynliggøre* forstås, at arbejdsgiveren skal kunne redegøre for, at vedkommende har vurderet de enkelte elementer i risikovurderingen.

Risikovurderingen skal foretages før den unge påbegynder arbejdet med det tekniske hjælpemiddel, anlæg eller arbejdsproces.

1.9 Risikovurdering ved arbejde med stoffer, materialer og processer

Reglerne om arbejdsgiverens pligt til at foretage en risikovurdering af unges arbejde med stoffer, materialer og processer fremgår af bekendtgørelse om unges arbejde, hvor der gælder følgende:

”I vurderingen af, om den unge kan arbejde sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, skal følgende indgå:

De farlige egenskaber ved det konkrete stof eller materiale, herunder overvejelser om forsvarligt omfang og varighed af den unges udsættelse for det pågældende stof eller materiale.

Omgivelserne ved arbejdets udførelse

Ulykkesrisici ved beskæftigelse eller udsættelse for de pågældende stoffer, materialer eller processer.

Den unges erfaring og uddannelse.

Den unges evne til at kunne genkende og undgå risici på grund af utilstrækkelig opmærksomhed og bevidsthed om risici og sikkerhed.

Den unges fysiske og psykiske kapacitet til at beskæftiges med eller på anden måde omgås de pågældende stoffer, materialer eller processer.

Behov for særlige værnemidler, eller andre særlige forebyggende foranstaltninger, der er truffet eller skal træffes for, at den unge kan beskæftiges forsvarligt med stoffet, materialet eller processen.

Stk. 5. Arbejdsgiveren skal sandsynliggøre, at der er foretaget en vurdering efter stk. 4. ”

Hjemmel: Bekendtgørelse om unges arbejde, § 15, stk. 4 og 5

1.9.1. Definition

For definition af *farlige egenskaber*, *fysisk og psykisk kapacitet* og *sandsynliggøre* henvises til afsnit 1.8. i nærværende kapitel.

Risikovurderingen skal foretages før den unge påbegynder arbejdet med stoffet eller materialet.

1.10. Lignende opgaver

Reglerne om, hvad unge, som er fyldt 13 år, må beskæftiges med, fremgår af bekendtgørelse om unges arbejde. Bilag 1 til bekendtgørelse om unges arbejde rummer en liste over opgaver som unge, der er fyldt 13 år, må beskæftiges med, herunder må unge, der er fyldt 13 år, beskæftiges med lignende opgaver, som anført på listen.

”1. Lettere arbejde med (..) samt lignende opgaver.”

Hjemmel: Bekendtgørelse om unges arbejde, bilag 1

1.10.1. Definition

Lignende opgaver fremgår af bilag 1, nr. 1, 2, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18 og 19.

Ved *lignende opgaver* forstås opgaver, som er af samme slags. Fx vil det også omfatte frugtopsamling, i bilag 1, nr. 1, selvom der kun står grøntsagsopsamling. Frugtopsamling er en opgave af samme slags som grøntsagsopsamling.

Kapitel 2 – Elevers, lærlinges og studerendes praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter på uddannelsessteder

2.1. Område

Reglerne om elevers, lærlinges og studerendes praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter på uddannelsessteder fremgår af lov om arbejdsmiljø, hvor der gælder følgende:

”Uddannelsessteder skal sørge for, at arbejdsforholdene ved elevers, lærlinges og studerendes praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige i henhold til de bestemmelser, der er nævnt i § 2, stk. 3.”

Hjemmel: lov om arbejdsmiljø, § 29 a

2.1.1. Definition

Ved forståelse af *øvelser af arbejdsmæssig karakter* forstås fx brug af save og boremaskiner på erhvervsskoler med tekniske uddannelser, brug af græsslåmaskiner på erhvervsuddannelsen til anlægsgartner eller øvelser vedrørende kemiske stoffer i fysik- og kemiundervisning på grundskoler og gymnasier.

2.1.2. Planlægning af undervisning

Bestemmelsen gælder for personer og uddannelsessteder omfattet af lov om elever og studerendes undervisningsmiljø.

Ved planlægningen af undervisningen skal skolen sørge for, at eleverne kan udføre arbejdet med de praktiske øvelser sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt i forhold til elevernes alder, indsigt, arbejdsevne og øvrige forudsætninger. Derfor tages der ikke alene hensyn til, om der er truffet de

nødvendige sikkerhedsforanstaltninger. Det skal også inddrages, om eleverne fx har opnået rutine i god laboratorie- eller værkstedspraksis, og om arbejdet kan foregå under tilstrækkelig instruktion.

Oplæring og instruktion skal fx ske, når eleverne påbegynder laboratoriarbejdet i det enkelte fag, og når der introduceres nye metoder og eksperimentelt udstyr. Skolen skal sikre, at den person, der instruerer og fører tilsyn med elevernes arbejde, har den fornødne viden om arbejdet, de tilknyttede risikomomenter, og hvordan de imødegås. For generel vejledning om oplæring, vejledning og instruktion henvises til AT-vejledning om arbejdets udførelse i øvrigt.

2.2. Elevers praktiske øvelser med stoffer og materialer

Elevers udførelse af praktiske øvelser med stoffer og materialer er omfattet af bekendtgørelse om arbejde med stoffer og materialer (kemiske agenser), hvor der gælder følgende:

”Arbejde med stoffer og materialer skal i alle led planlægges og tilrettelægges således, at det kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, jf. § 4 i bekendtgørelse om arbejdets udførelse. Risikoen for udsættelse for farlige stoffer og materialer skal fjernes eller reduceres til et minimum.

Stk. 2. Unødig påvirkning fra stoffer og materialer skal undgås, jf. § 16 i bekendtgørelse om arbejdets udførelse.

Stk. 3. Fastsatte grænseværdier skal overholdes, jf. bekendtgørelse om grænseværdier for stoffer og materialer (kemiske agenser) i arbejdsmiljøet.

Stk. 4. Arbejde med de i bilag 1-4 nævnte stoffer og materialer skal ske i overensstemmelse med de særlige krav i bilagene.”

Hjemmel: bekendtgørelse om arbejde med stoffer og materialer (kemiske agenser), § 5

2.2.1. Planlægning og tilrettelæggelse af elevers praktiske øvelser med stoffer og materialer

Det skal så vidt muligt undgås, at elever i grundskolen og på gymnasiale uddannelser i praktiske øvelser anvender farlige stoffer og materialer, der i henhold til CLP-forordningen er klassificeret med en eller flere af følgende sætninger, særligt:

For grundskolen

- akut toksicitet, kategori 1, 2 eller 3
 - H300 Livsfarlig ved indtagelse
 - H310 Livsfarlig ved hudkontakt
 - H330 Livsfarlig ved indånding
- H301 Giftig ved indtagelse
- H311 Giftig ved hudkontakt
- H331 Giftig ved indånding
- hudætsning, kategori 1A, 1B eller 1C
 - H314 Forårsager svære forbrændinger af huden og øjenskader
- brandfarlige gasser, kategori 1 eller 2
 - H220 Yderst brandfarlig gas
 - H221 Brandfarlig gas

- brandfarlige aerosoler, kategori 1
 - H222 Yderst brandfarlig aerosol
- brandfarlige væsker, kategori 1 eller 2
 - H224 Yderst brandfarlig væske og damp
 - H225 Meget brandfarlig væske og damp
- eksplosiver, kategori »ustabile eksplosiver« eller eksplosiver i gruppe 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5
 - H200 Ustabilt eksplosiv
 - H201 Eksplosiv, masseeksplosionsfare
 - H202 Eksplosiv, alvorlig fare for udslyngning af fragmenter
 - H203 Eksplosiv, fare for brand, eksplosion eller udslyngning af fragmenter
 - H204 Fare for brand eller udslyngning af fragmenter
 - H205 Fare for masseeksplosion ved brand
- selvreaktive stoffer og blandinger type A, B, C eller D
 - H240 Eksplosionsfare ved opvarmning
 - H241 Brand- eller eksplosionsfare ved opvarmning
 - H242 Brandfare ved opvarmning
- organiske peroxider type A eller B
 - H240 Eksplosionsfare ved opvarmning
 - H241 Brand- eller eksplosionsfare ved opvarmning
- specifik målorgantoksicitet efter enkelt eksponering, kategori 1 eller 2
 - H370 Forårsager organskader <evt. med angivelse af berørte organer>
 - H371 Kan forårsage organskader <evt. med angivelse af berørte organer>
- specifik målorgantoksicitet efter gentagen eksponering, kategori 1 eller 2
 - H372 Forårsager organskader <evt. med angivelse af berørte organer> ved længerevarende eller gentagen eksponering
 - H373 Kan forårsage organskader <evt. med angivelse af berørte organer> ved længerevarende eller gentagen eksponering
- aspirationsfare, kategori 1
 - H304 Kan være livsfarlig, hvis det indtages og kommer i lungerne
- respiratorisk sensibilisering ved indånding, kategori 1, underkategori 1A eller 1B
 - H334 Kan forårsage allergi- eller astmasymptomer eller åndedrætsbesvær ved indånding
- hudsensibilisering, kategori 1, underkategori 1A eller 1B
 - H317 Kan forårsage allergisk hudreaktion
- carcinogenicitet, kategori 1A, 1B eller 2
 - H350 Kan fremkalde kræft
 - H350i Kan fremkalde kræft ved indånding
 - H351 Mistænkt for at fremkalde kræft
- kimcellemutagenicitet, kategori 1A, 1B eller 2
 - H340 Kan forårsage genetiske defekter
 - H341 Mistænkt for at forårsage genetiske defekter
- reproduktionstoksicitet, kategori 1A, 1B eller 2
 - H360 Kan skade forplantningsevnen eller det ufødte barn
 - H361 Mistænkt for at skade forplantningsevnen eller det ufødte barn

For gymnasiale uddannelser

- Kan fremkalde kræft (H350)
- Mistænkt for at kunne fremkalde kræft (H351)
- Kan forårsage genetiske defekter (H340)

- Kan skade forplantningsevnen eller det ufødte barn (H360)
- Mistænkt for at skade forplantningsevnen eller det ufødte barn (H361)
- Forårsager organskader (H370)
- Kan forårsage allergi- eller astmasymptomer eller åndedrætsbesvær ved indånding (H334)
- Kan forårsage allergisk hudreaktion (H3317)
- Forårsager alvorlig øjenskade (H318)

For både gymnasiale uddannelser og grundskolen

- Stoffer og materialer, der er omfattet af Arbejdstilsynets bekendtgørelse om foranstaltninger til forebyggelse af risikoen ved arbejde med kræftfremkaldende, mutagene eller reproduktionstoksiske stoffer og materialer
- Stoffer og materialer, der indeholder epoxyharpikser eller isocyanater

Underviseren kan til enhver tid helt eller delvist demonstrere indholdet i praktiske øvelser med de pågældende stoffer og materialer for eleverne.

2.3. Elevers praktiske øvelser med biologiske agenser

Elevers udførelse af praktiske øvelser med biologiske agenser er omfattet af bekendtgørelse om arbejde med biologiske agenser og arbejdsmiljø, hvor der gælder følgende:

”Arbejdet skal planlægges, tilrettelægges og udføres således, at påvirkning fra biologiske agenser så vidt muligt undgås.

Stk. 2. Hvis det ikke er muligt at undgå påvirkning fra biologiske agenser, skal der iværksættes effektive foranstaltninger til imødegåelse af risikoen for ulykker eller sundhedsskader.”

Hjemmel: bekendtgørelse om biologiske agenser og arbejdsmiljø, § 5

For øvelser med biologiske agenser i grundskolen og på gymnasiale uddannelser gælder, at undervisningslokaler i gymnasiet kun kan bruges til arbejde med risikogruppe 2, hvis de lever op til kravene til et klasse 2-laboratorium. Det skal sikres, at alle givne retningslinjer for klasse 2 i bilag 5 i bekendtgørelse om arbejde med biologiske agenser og arbejdsmiljø er overholdt. Eleverne skal så vidt muligt undgå at anvende eller arbejde med biologiske agenser i gruppe 3 og 4, hvor de risikerer at blive udsat for påvirkning fra sådanne agenser.

For praktiske øvelser med genetisk modificerede organismer på de gymnasiale uddannelser gælder, at Arbejdstilsynet og Undervisningsministeriet har indgået en aftale om, hvilke forsøg der kan udføres i undervisningslaboratorier, hvordan arbejdet anmeldes, og på hvilke betingelser arbejdet skal udføres. Forespørgsler herom rettes til Undervisningsministeriet.

Bestemte forsøg kan efter aftale med Arbejdstilsynet gennemføres i undervisningsøjemed uden for klassificerede laboratorier og laboratorieområder.

Praktiske øvelser med blod og vævsvæsker fra mennesker udgør en risiko for udsættelse for blodbåren smitte. Mikrobiologisk undersøgelse af blod eller vævsvæsker fra andre mennesker må ikke udføres af elever. Blodtypebestemmelse af elevens eget blod kan foretages under forholdsregler, der forhindrer eleven i at komme i kontakt med andres blod eller materialer/redskaber, der har været i kontakt med andres blod eller vævsvæsker.

Kapitel 3 – Gravide og ammende

3.1. Risikovurdering ved graviditet eller amning

Regler om risikovurdering af gravide og ammendes arbejdsmiljø er reguleret i bekendtgørelse om arbejdets udførelse, hvor der gælder følgende:

”Stk. 3. Når arbejdsgiveren er underrettet om eller på anden måde bliver bekendt med, at en ansat er gravid eller ammer, skal arbejdsgiveren sørge for, at der i vurderingen af sikkerhed og sundhed under arbejdet indgår en vurdering af, om den ansatte er udsat for påvirkninger, der kan indebære en fare for graviditeten eller amningen, jf. navnlig de nævnte agenser, arbejdsprocesser og arbejdsforhold i bilag 2. ”

Hjemmel: bekendtgørelse om arbejdets udførelse, § 8, stk. 3

Arbejdsgiveren skal udføre en risikovurdering, der både tager højde for den ansattes konkrete forhold som følge af graviditet eller amning, og vurdere dem i forhold til arbejdsopgavernes konkrete risiko, varighed og styrke.

Arbejdspladsvurderingen skal udarbejdes i henhold til reglerne om arbejdspladsvurdering i bekendtgørelse om systematisk arbejdsmiljøarbejde.

Risikovurderingen i relation til graviditeten kan imidlertid være så kompliceret, at det kan være nødvendigt at inddrage rådgivning fra en arbejdsmiljørådgiver. Kan arbejdsgiveren ikke selv i samarbejde med arbejdsmiljørådgiveren lave den nødvendige risikovurdering, kan den gravides egen læge henvise medarbejderen til en arbejdsmedicinsk klinik, der kan hjælpe i disse tilfælde.

3.2. Vurdering af påvirkninger

Vurderingen af påvirkningerne af den gravide eller ammende er reguleret i bekendtgørelse om arbejdets udførelse, hvor der gælder følgende:

”Hvis det herefter vurderes, at der er en risiko for, at en gravid eller ammende er udsat for de nævnte påvirkninger i stk. 3, skal det ud fra en vurdering af arten, omfanget og varigheden af den enkelte påvirkning fastlægges, om denne risiko vil få negativ indvirkning på graviditeten eller amningen, og til imødegåelse heraf træffes i givet fald foranstaltninger efter stk. 5 og 6. ”

Hjemmel: bekendtgørelse om arbejdets udførelse, § 8, stk. 4

Arbejdsgiveren har pligt til at træffe foranstaltninger, der skal sikre den gravide eller ammende, hvis risikovurderingen har afdækket forhold, som har eller vil få en negativ påvirkning på den gravide ansatte eller barnet. Arbejdsgiveren har pligt til at handle hurtigst muligt, så de afdækkede risici ikke når at få en negativ indvirkning på graviditeten eller barnet.

3.3. Foranstaltninger

Foranstaltninger til beskyttelse af den gravide eller ammende er reguleret i bekendtgørelse om arbejdets udførelse, hvor der gælder følgende:

”Foranstaltningerne skal om muligt bestå i tekniske foranstaltninger eller indretning af arbejdsstedet. Hvis det ikke er muligt og rimeligt på denne måde at opnå tilstrækkelig beskyttelse af den ansatte, skal risikoen imødegås ved foranstaltninger i forbindelse med arbejdets planlægning og tilrettelæggelse, herunder om nødvendigt ændring af arbejdstiden og begrænsning af natarbejde.

Hvis det ikke er muligt at opfylde stk. 5, kan foranstaltningerne bestå i overførsel til andre arbejdsopgaver, der ikke indebærer fare for den gravide eller ammendes sikkerhed og sundhed. ”

Hjemmel: bekendtgørelse om arbejdets udførelse, § 8, stk. 5 og 6

Hvis arbejdsgiveren vurderer, at en risiko vil få negativ indvirkning på graviditeten eller amningen, skal arbejdsgiveren træffe følgende foranstaltninger i prioriteret rækkefølge over for den gravide eller ammende. Det kan være nødvendigt at træffe flere foranstaltninger for at fjerne risikoen:

Sørge for tekniske foranstaltninger eller ændret indretning af arbejdsstedet. Hvis det ikke er muligt eller tilstrækkeligt til at fjerne risikoen, skal arbejdsgiver

ændre i planlægningen og tilrettelæggelsen af arbejdet. Hvis det ikke er muligt eller tilstrækkeligt for at fjerne risikoen, skal arbejdsgiver

overføre den gravide eller ammende til andre opgaver. Hvis det ikke er muligt eller tilstrækkeligt til at fjerne risikoen, skal arbejdsgiver

beslutte, at den gravide eller ammende ikke må beskæftige sig med det pågældende arbejde.

Arbejdsgiveren skal, så vidt det er foreneligt med graviditet eller amning, forsøge at træffe foranstaltninger, så den gravide eller ammende kan fortsætte med de arbejdsopgaver, vedkommende havde inden graviditeten.

3.4. Pligt til at begrænse natarbejde for gravide

Pligten til at begrænse natarbejde for gravide er reguleret i bekendtgørelse om arbejdets udførelse, hvor der gælder følgende:

”Arbejdsgiveren skal, uanset stk. 5, hurtigst muligt og senest 14 dage efter, at denne er underrettet om eller på anden måde bekendt med, at en ansat er gravid, sikre, at arbejdet tilrettelægges således, at den gravide højst udfører natarbejde en gang om ugen. ”

Hjemmel: bekendtgørelse om arbejdets udførelse, § 8, stk. 7

Kravet om, at gravide kun må udføre natarbejde én gang om ugen, kan ikke fraviges. Det betyder, at uanset hvilke andre foranstaltninger, som arbejdsgiveren træffer for at sikre den gravide, skal kravet om maksimalt at udføre natarbejde én gang om ugen overholdes.

Kravet om maksimalt én nattevagt om ugen betyder, at den gravide ikke må have mere end en nattevagt i en periode på syv dage. Efter arbejdstidsloven defineres en nattevagt som mere end tre timers arbejde i tidsrummet fra kl. 22 til 05 (medmindre andet er aftalt i den gravides overenskomst).

3.5. Opbevaring og revision af risikovurdering

Opbevaring og revision af risikovurderingen er reguleret i bekendtgørelse om arbejdets udførelse, hvor der gælder følgende:

”Arbejdsgiver skal sørge for, at vurderingen, jf. stk. 4, forefindes i virksomheden og revideres, når det har særlig betydning for sikkerhed og sundhed under arbejdet.”

Hjemmel: bekendtgørelse om arbejdets udførelse, § 8, stk. 8

Der er ikke pligt til at udarbejde en risikovurdering for gravide og ammende, før arbejdsgiver er blevet bekendt med, at en ansat er gravid. Arbejdsgiver har derimod pligt til at gemme den vurdering, der allerede er udarbejdet.

Vurderingen, som gemmes, skal revideres, når det bliver aktuelt, herunder når en anden ansat bliver gravid eller skal amme.

3.6. Pligt til at sikre mod påvirkninger, der kan indebære en fare for graviditeten eller amningen

Pligt til at sikre mod påvirkninger, der kan indebære en fare for graviditeten eller amningen, er reguleret i bekendtgørelse om arbejdets udførelse, hvor der gælder følgende:

”Fysiske agenser, når disse anses for at være agenser, som medfører læsioner på fostret og/eller kan medføre, at moderkagen river sig løs, navnlig:

(...)

b) manuel håndtering af tunge byrder, der kan indebære risici, navnlig for ryg og lænd.

g) bevægelser og stillinger (herunder stående-gående arbejde), omplaceringer - enten inden for eller uden for virksomheden - psykisk og fysisk træthed og andre fysiske og psykiske belastninger i forbindelse med arbejdstagernes arbejdsopgaver.”

Hjemmel: bekendtgørelse om arbejdets udførelse, bilag 2 – Gravide og ammende, jf. § 8, stk. 3 og 4 afsnit 1.1.1.

Hvis der er usikkerhed om, hvorvidt den gravide og fosteret er tilstrækkeligt beskyttet mod de fysiske belastninger i arbejdet, kan den gravide henvende sig til egen læge med henblik på en helhedsvurdering af risikoen.

3.6.1. Manuel håndtering af tunge byrder

Det er ikke muligt at angive eksakte grænser for, hvornår manuel håndtering af byrder kan indebære risici for graviditet og amning, navnlig øget risiko for spontan abort, for tidlig fødsel og lav fødselsvægt hos barnet. Løft af byrder under 10 kg få gange om dagen vil som udgangspunkt ikke udgøre en risiko, men risikoen øges ved løft af byrder over 10 kg mange gange om dagen.

3.6.2. Langvarigt gående og stående arbejde

Fra begyndelsen af fjerde graviditetsmåned skal gravide og ammende beskyttes mod farer forbundet med langvarigt stående og gående arbejde, ved at arbejdet tilrettelægges, så den gravide kan veksle mellem siddende arbejde og stående/gående arbejde. Det siddende arbejde skal være fordelt jævnt over arbejdsdagen. Behovet for aflastning i arbejdet stiger gennem graviditeten. Navnlig de sidste måneder i graviditeten skal den gravide have mulighed for hvilepauser på en passende hvileplads.

3.6.3 Kombinerede fysiske belastninger

Når man skal tage stilling til, om gravide og ammende er beskyttet mod farer ift. arbejde med kombinerede fysiske belastninger, fx gentagne tunge løft, manuelle forflytninger af personer, træk og skub eller meget gående og stående arbejde, skal man vurdere, om arbejdet er organiseret med pauser og variation, om arbejdsstedets indretning tager hensyn til de særlige pladskrav, der kan være, og om der er adgang til egnede tekniske hjælpemidler ifm. manuel håndtering.

Arbejdstilsynet, den 19. december 2025